

УДК 342.7

Кириченко Ю. В.

д-р. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВАХ

Право інтелектуальної власності посідає особливе місце серед прав і свобод людини і громадянина, що знайшло своє закріплення в ст. 54 Конституції України, і є невід'ємним правом, що охоплює різні галузі культури, включаючи мистецтво, літературу, творчу діяльність у сфері науки і техніки та об'єкти авторського права. Виходячи із змісту зазначеної статті слід наголосити, що досліджуване право має такі складові, а саме: право вільно займатися різними видами інтелектуальної, творчої діяльності; право на інтелектуальну власність; право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Право інтелектуальної власності, з одного боку, покликане застерегти державу щодо неприпустимості втручання в процес творчої діяльності громадян та їх об'єднань, а з іншого – покладає на державу обов'язок сприяти розвитку їх творчої ініціативи. При цьому слід враховувати, що

творчість, як розумовий процес людини не підлягає регулюванню правовими нормами, а є її вільним виразом. Проте право покликане впливати на організацію літературної, художньої, наукової, технічної та інших видів творчої діяльності, визначення умов охорони її результатів. У цих аспектах і реалізуються конституційні гарантії свободи зазначених видів творчості.

Право інтелектуальної власності є об'єктом правового регулювання міжнародного законодавства, зокрема, Загальної декларації прав людини (1948 р.), Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.), Всесвітньої декларації про інтелектуальну власність (2000 р.) та інших міжнародно-правових актів з прав людини. У цих правових документах норми щодо інтелектуальної власності побудовані з дотриманням певної логічної схеми: спочатку проголошується свобода інтелектуальної, творчої діяльності, а потім йдеться мова про право на її результати, захист інтересів авторів і завдання держави в цьому напрямку. Саме за такою схемою викладено більшість норм основних законів європейських країн, в яких закріплено право інтелектуальної власності.

Інтелектуальну, творчу та інші види свобод закріпили на конституційному рівні Австрія, Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Естонія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Ліхтенштейн, Македонія, Молдова, Німеччина, Польща, Португалія, Сан-Марино, Сербія, Словаччина, Словенія, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Хорватія, Чехія, Чорногорія, Швейцарія, Швеція. В інших європейських державах це право врегульовано нормами галузевого законодавства.

Таким чином, враховуючи зазначене слід констатувати, що закріплення права на інтелектуальну власність в конституціях європейських держав свідчить про пріоритетне значення інтелектуальної власності, що перетворилася на стратегічний ресурс зазначених країн.